

Replik till Christina Jonung:

Aspekten igen

Enligt Christina Jonung [1977] "presenterar visserligen SAF i sitt informationsblad Aspekten nr 10 situationen för flera familjetyper, men i texten nöjer man sig med att poängtera situationen för fembarnsfamiljen och trebarnsfamiljen". Aspekten skulle gå ut med en information som avser att illustrera hela skattesituationen men som endast är relevant för "en bråkdel av inkomsttagarna".

Jonung har tydligen hoppat över den första sidan i Aspekten nr 10. Denna handlar nämligen till största delen om familjetyperna "Gift med hemmamaka, 2 barn". Betydligt mindre utrymme har äg-

nats åt tre- och fembarnsfamiljen. Antalet tre- och flerbarnsfamiljer med en förvärvsarbetande är vidare mer än dubbelt så många som Jonung gör gällande. Enligt SM N 1977: 21 fanns 1974 91 700 sådana familjer (dvs mer än 1/2 miljon personer berörs av skattesituationen för hushåll med tre eller fler barn och en förvärvsarbetande). Visserligen är antalet familjer med gifta/samboende med tre barn eller fler och endast en *inkomsttagare* mindre än hälften härav men det beror på att många hemmafruar har en mindre inkomst av kapital, åtnjuter föräldrapengar, äger (eller är delägare i) det egna

hemmet etc. Disponibelinkomstsituationen för dessa flerbarnsfamiljer med två inkomsttagare men bara en förvärvsarbete beskriver därför relativt väl av talen för motsvarande familjer med en inkomsttagare. (De sammanräknade inkomsterna understiger 5 000 kr i 3/4 av fallen; den totala marginaleffekten är hög — ofta 100 procent — i vida intervall.)

I Aspekten nr 10 beskrivs disponibelinkomstsituationen för åtta familjetyper. Man kan väl säga att familjetyperna "Ensamstående vuxna" och "Giftn/samboende, en förvärvsarbete" täcks in väl. Familjetyperna "Giftn/samboende, två förvärvsarbete" illustreras med två kolumner (26 procent av hushållen är av denna typ enligt tabell 3, SM N 1977: 21). Hela sidan 4 ägnas vidare åt en beskrivning av genomsnittlig, faktisk disponibel hushållsinkomst (per konsumtionsenhet) för samtliga inkomsttagare i riket. Jonungs påstående att vi beskrivit skattesituationen enbart för en bråkdel av inkomsttagarna är alltså orättvist. Att sedan pressen givit relativt sett större utrymme för fembarnsfamiljen beror väl på att detta resultat ansågs mest uppseendeväckande. För att helt täcka familjetyperna "Giftn/samboende, två förvärvsarbete" behövs matriser med den ena förvärvsarbeteandes inkomst längs första kolumnen och den andres inkomst ovanför kolumnerna, vidare en matris för varje barnantal. Jag kan hålla med om att någon ytterligare kolumn för att beskriva denna familjetyper hade varit lämplig. Där emot förstår jag inte varför det skulle vara otillåtet att dra fram skattesituationen för minoritetsgrupper som fembarnsfamiljen med en förvärvsarbete. Syftet härmed var naturligtvis inte att försöka ge sken av att fembarnsfamiljens skattesituation är representativ för samtliga hushåll utan främst att visa den kombinerade effekten av höga marginalskatter och be-

stämmelserna om ekonomisk minimistandard. En uppdatering av tabell 1 i Aspekten nr 10 till 1978 års förhållanden visar följande: att existensminimum för fembarnsfamiljen (en förvärvsarbete) 1978 sannolikt uppgår till 145 000—150 000 kr, existensminimum för motsvarande fyrbarnsfamilj till nära 110 000 kr och för trebarnsfamiljen (en förvärvsarbete) till ca 75 000 kr. Den kombinerade effekten av socialhjälpnormer och höga marginalskatter är väl ingen total nyhet (tex för 1972 års skatteutredning). Men inte visade Matthiessen detta 1973 som Jonung antyder. Sedan 1973 har vi haft fyra provisoriska skatteomläggningar av "Haga"-typ som alla skärpt progressiviteten i skattesystem, kraftiga kommunalskattestegringar med samma effekt, utvidgning av bostadsbidragen till att gälla hushåll utan barn, introduktion av existensminimum och ökad tillämpning av bestämmelserna om ekonomisk minimistandard m m.

De högsta marginalskatterna börjar bli prohibitiva även utan hänsyn till bidragseffekter. Värst är situationen för inkomsttagare i Lysekil som 1978 tjänar mer än 2,7 gånger den genomsnittliga industriarbetarlönen. Behållningen på den sista hundralappen är bara 9:72. En företagare i samma kommun som uppnått minst samma inkomstnivå får inte behålla mer än 5:88 av den sista hundralappen på ett jobb sedan moms, arbetsgivaravgifter och marginalskatt är dragna. Incitamenten till skattefusk är uppenbarligen enorma när man genom att jobba svart kan lura det offentliga på så mycket som 94 kronor på varje hundralapp.

Ekonomist Gunnar Du Rietz
Utredningsavdelningen, SAF

Referenser

Jonung, C., [1977], "Suspekta Aspekter", *Ekonomisk Debatt*, årg 5, nr 6